

WIDEN.

NOmen aliàs à pascuis Weiden sortitum , argu-
mento sunt civium insignia , pascuum cam-
pum referentia : hodie deflexâ , ut fit , paulum vo-
ce vulgò Widen seu ad salices appellitant. Aliàs
suburbium isthoc Bernardi vallis Bernhards Thal
compellatum , è scripturis vetustissimis constat.
Dextro seu occiduo latere Viennâ amniculo , ni
torrens meliùs dicatur , alluitur. Lævo in *Viam*
Cursoriam , *Kennweeg* definit. Meridiem versùs
præterea *Mazeleindorffium* , *D. Margareta* , & *Ram-*
perndorffium seu *Hunds - Thurn* , prægrandes vicos ,
complexum , ad extimas à Viennensi monte dictas
lineas longissimè procurrit. Longitudo tota est
1150. orgiarum , nempe passuum 3450. latitudo ,
quà maxima est pass. 3150. capacitas verò univer-
sæ areæ ped. quadrat. 5437400.

Lazius , cujus industriæ maximè antiquæ Vien-
næ descriptionem debemus , author est , suburbium
isthoc ante Solymani in Austriam irruptionem in-
colis , ædibùsque ad ipsa mœnia admotis frequen-
tissimum , cætera inter Civium Xenodochium Ca-
rinthiacæ portæ proximum habuisse , cum templo
D. Colomani memoriæ sacro. Anno 1529. pro-
pinquante jam procellâ Turcicâ cum cæteris uno
incendio deletum est. Miserales verò Xeno-
dochii incolæ ad urbem in Sanctimonialium Cœ-
nobium , quæ eodem truculentissimi hostis metu
se Villacum in Carinthiam receperant , traducti
fuère , ubi hodiedum Xenodochium Civicum in
quatuor areas divisum à mille ampliùs egenis ha-
bitatur.

Urbano magistratui , suoque ex ejusdem autho-
ritate

WIDEN 1. Magistrat, Urbani. 2. D. Kippo. 3. Com. Stahrenberg Freyhaus. 4. Cometer. Hospital. Civici. 5. Templ. S. Caroli Borom. 6. B. Pechman. 7. D. Pfeiffer. 8. D. de Majrberg. 9. Princ. Lohkowitz. 10. D. Mathielli. 11. D. Kolhund. 12. D. Wenisch. 13. Casarea Favorita. 14. D. Pranchi. 15. D. Drosch. 16. Templ. et Monaster. S. Pauli. 17. Bar. Kleinburg. 18. D. Exhardt. 19. Miller. 20. Xenodochium. 21. Lagbaum. 22. Com. Althann. 23. Com. Stahrenberg. 24. D. de Garrelli. In MAELDORFF 2. 4. Cometerium. 25. Templ. S. Floriani. 26. Arx. S. Margareth. 27. Hundsturn.

ritate Prætori parent cives. Principes plateas sex numerat. atque Capitibus habitatur ampliùs viginti millibus, id quod minimè peregrinum videbitur ei, qui ædium multitudinem, ac intervalli ambitum rite æstimârit.

Porro, ut à sacris ædibus ordiamur, principem locum obtinet Templum Divo Carolo Borromæo sacrum, Augustæ magnificentiæ opus, cui nescio an per totam Germaniam par quidquam sit cernere. Devotum id fuit ab Augustissimo nostro Regnante Anno labentis Sæculi tertio decimo, quo dira pestilentia Viennam depasta, minimùm duodecim funerum millia abripuit. Primus in fundamenta lapis ab eodem jactus est biennio pòst, hâc inscriptione.

D. O. M. OB CIVES
IN PESTE SERVATOS

DICATÆ

D. CAROLO BOR.

BASILICÆ

PR. LAPIS

EX VOTO POS.

M. DCCXVI.

Atque adeò re ipsa impletum est, quod præ foribus cernitur è sacris litteris lemma.

VOTA MEA REDDAM IN
CONSPECTU TIMENTIUM DEUM.

In eo numeris omnibus adornando etiamnum primi Nominis pictores Itali Germanique desudant, nec multùm abest, quin ad absolutionem magnificentissimi operis veniatur. Basilicæ hujus administratio Militari ac Hospitalario Ordini de Rubeâ stella commissa dicitur.

Templum alterum cum asceterio Nobili est RR. PP. Minimorum, qui à Sancto Conditore suo Francisco de Paula vulgò Paulani audiunt. Ædis sacre fundamenta posuit Anno 1627. Ferdinan-
dus

dus II. Augustus , Cœnobii verò , quod nunc ab
 Incolis sex & triginta Religiosis habitatur , ejus-
 dem Filius Ferdinandus. Ædes est perelegans :
 præ cæteris visenda ara princeps , collatitio Vien-
 nensium pedissequorum ære , in unum Divi Tu-
 telaris Angeli Cætum Congregatorum, erecta.

Paræcialia munia alioquin Metropolitanæ pro-
 pria hinc vicario nomine obeuntur. Cætera in-
 ter pietatis monumenta Virginis Icon est , in li-
 gnea tabella depicta, olim Alberti Archiducis in
 gravissimis expeditionibus comes individua , &
 veluti domesticum (si ità loqui libeat) Palla-
 dium , & nempe plurima inter Ostendana præ-
 fertim obsidionis pericula fida adiutrix , & per-
 fugium certissimum.

Præ foribus Colossus alter Divæ sine labe Conceptæ
 Virginis , Divo Joanni Nepomuceno alter civium
 liberalitate assurgit.

Profanas inter structuras primas tenet magnam-
 que suburbio celebritatem adjicit , æstivum Cæsa-
 rum Palatium , *Favorittæ* nomine : in tres capaces
 fati areas divisum tribus item decumanis portis
 aditur , cæterum commoda potius habitatio , quàm
 (ut est perpetua Austriacorum Principum & sin-
 gularis modestia) quæ tanti Principis magnitudi-
 nem æquaret.

Orientali latere hortum respicit , hortensibus
 omnibus deliciis amœnum ; per umbriferam syl-
 vulam seu frutetum itur ad piscinam in editiori
 colliculo sitam, & regionum sumptuum Dramma-
 ticiis naumachiis memorabilem. Quaternis, quibus
 hic ferè aula æstivat, mensibus populi multitu-
 dine vicos omnes ebullire videas. Circùm Pa-
 latium equestrium ac pedestrium excubiarum sta-
 tiones sunt ; tum dispositæ inde ab Carinthiaca
 urbis porta per intervalla lucernæ noctu comme-
 antibus spectaculo sunt pulcherrimo.

Reliqua inter Procerum viridaria ac hortensia
 Palatia eminent , Comitum Thomæ Gundaccari de
 Starhem-

Starhemberg longè venustissimum, Principum de Lobkoviz, Com. ab Althann, D. D. de Meyenberg, Kleinburg, Brunetti, Garelli, Pfeifferi, præter quadraginta & ampliùs secundi ordinis, nec tamen invenustos hortos. Vulgares inter domos permultæ sunt & amplis areis, nec foris inornatæ, multa item è Styria & reliquis interioris Austriæ Provinciis advenarum diversoria percommoda.

Cætera amplitudine superat Starhembergicæ gentis vetustissimum prædium, seu domus propè mille & quadringentis capitibus habitatum, quod suo Prætores regitur, suoque D. Rosaliæ in sacello administris RR. PP. Paulanis sacra obit.

Ut erga Rudigerum Starhembergium hujus possessorem, defensorem verò suum fortissimum æternum extaret gratitudinis monumentum; magistratus urbanus omni civilium vectigalium ac servitutum onere æternum immunem liberamque esse jussit, qua causa nomen *Domus liberae Freys Haus* adhæsit. Aliud prædium liberum vulgò *Schleiss-Mühl* in ditione est Dominorum de Kippo, & inquilinos censet mille centum & nonaginta.

In longo, qui ad montem Viennensem ducit, vico pervetustum Nosodochium visitur, jam Anno 1270. triennio nempe antè, quàm Rudolphus Habsburgicus Imperatorium decus æternæ suæ Genti inferret, conditum authore Magistro Gerardo Viennensis ad D. Stephani Ecclesiæ Parocho. Verùm gemino, Anni scilicet 1529. & 1683. incendiò haustum, iterum in eam, quam cernimus formam impensis urbani civium Xenodochiū instauratum est. Habet id peculiare, quod divis in pauperes horis dies noctesque in ejusdem Virginis visitantis sacello continenti precationi per vices insistant: id quod multos permovet, ut in difficillimis negotiis, aut domus suæ gravī calamitate hos præcipuè egenos deprecatores ad Deum, nec sine stipe submissa adhibeant.

Est Corollarium : ex hoc suburbio solemnes legatorum pompas urbem petere.

MÄZLEINDORFF.

WIdiani suburbii pars non ignobilis est Vicus Mäzleindorffensis, situ Viennensem versus montem paululum acclivi; inde lineis extremis latere lævo Hundsthurnio vicô & amniculo Viennâ terminatis. In vetustis tabulariis Ried Nomen habet, quæ vox Germanis aliàs palustrem muscum seu cannam, aliàs vitiferi collis partem certam significat, uti suburbana hæc spatia majorem partem, lætissima vineta fuisse, ex iisdem tabulariis constat.

Post geminam evastationem Turcicam Baro de Schwarzhorn, legatione Constantinopolim præclare obitâ illustris (cujus gentem filiâmq; unicam, Gallenfelfio Comiti generali vigiliarum Præfecto nuptam, à pietate spectatissimam Matronam nuper admodum tumulo intulimus) è ruderibus aliquam suburbii speciem excitavit; quod deinde unâ cum D. Margarethæ vico in jus Comitum de Sonnau delapsum, demum Anno 1727. venditione in ditionem Viennensis Magistratûs concessit, à quo item quot bienniis institutus Prætor huic juxta ac annexis, quos enumerabo, vicis jus dicit: sacra à Metropolitana petuntur.

Ædes sacra est unica, Divo Floriano dicata, magnâmq; partem collectâ civium stipeeducta, cui cæmeterium item adnexum. Domus amplæ potius ac decoræ, quàm magnificæ. Capita ab iis, quorum communicatis mecum notitiis usus sum, censentur universim ad sex millia quingenta, octo & quadraginta; horti, secundi ordinis undetriginta: magno emolumento sunt lateritiæ fornaces: visuntur ibidem septem hydrophylacia, per canales in urbem hortosque variè dispensanda.

Mäzleindorffensis vicus alter cohæret à D. Nicolao
vulgò

vulgò *Nickborff* aliàs appellatus, quod nomen hodie ferè exolevit. De hoc tamen id singulare est, quod *Fuggerus* in præclaro suo de rebus *Austriacis* opere commemorat : ante tria circiter sæcula suburbiorum *Viennensium* primum propemodum, ac quod consequitur ampliore longè, quàm hodie, ambitu fuisse; hìc item *Mathiam Corvinum*, cùm urbem obsideret, quadrimestri integro stationem fixisse. Huic annexum est nobile prædium ab æde sacrâ *D. Margarethæ*, quæ hìc visitur, appellitatum; item contiguum alterum *Canum turris Hundes Thurn* vocitatum, seu quòd vetustioribus temporibus Principum canes venatici hìc stabulabantur; seu quòd Turri, quæ hodie cernitur, lapidea canum simulachra pro ornamento insunt, indeque ea appellatio defluxit. Possessio est *Dominorum de Stegner*. Postremâ obsidione *Turcæ* annonariam suam, bellicamque penum huc collocavêre. Hæc sunt, quæ de hac suburbiorum parte, memoratu digna comperire potui.

Ad Cæsaream Favoritam.

F Sto : Romulidum surgant Capitolia luxu,
 Æmulus Elysiis Anxuris hortus eat.
 Ipsa suas celebret generosa Semiramis arces,
 Jactet & hortenses Thessalis ora toros.
 Æmonio sacra tecta Jovi, Phæbique penates
 Doricus, aut Afer tollat in astra labor.
 Cunctaque Regali tumeant viridaria censu :
 Ampla satis Domino est quælibet aula suo.
 Hìc licet innumeri stent certa lege colores,
 Et Pomona suas, Floraque jactet opes.
 Aureaque immenso pendant se limina tractu,
 Tectaque sideriis invidiosa plagis.
 Te tamen iste minor locus est, licet hìc minor ire,
 Atque aliqua tantum parte patere velis.
 Nec mirum hoc : Orbem solo si Nomine complex,
 Majestate tua est quòd minor una domus.